

Isabel Allende

Dvasių namai

PEGASO
kolekcija

P i r m a s s k y r i u s
G R A Ž I O J I R O S A

Barabas pas mus atplaukė jūra, smulkia rašysena parašė mergytė. Jau tuomet įprato užsirašinėti svarbiausius įvykius, o kai vėliau neteko kalbos dovanos, ėmė rašinėti ir smulkmenas, net neįtardama, kad po penkiasdešimties metų jos sąsiuviniai man padės prikelti praeitį ir įveikti savo pačios baimes. Barabas atvyko per Didįjį ketvirtadienį. Atkeliavo priterštame narve, paskendęs savo paties išmatose ir šlapime, žvelgdamas užguito, vargano, beginklio belaisvio žvilgsniu. Tačiau jau tada iš karališkai išdidžios galvos ir augumo buvo galima suprasti, kad jis taps legendiniu milžinu. Atvyko nuobodžią rudenišką dieną, kuri iš pirmo žvilgsnio visiškai nepranašavo to, kas vėliau atsitiko per vidurdienio mišias ir ką mergaitė aprašė. Vidurdienio mišiose Šv. Sebastijono parapijos bažnyčioje dalyvavo visa Klaros šeima. Šventieji buvo gedulingai apdangstyti violetiniais šydais, kuriuos davatkos kasmet iškrapštydavo iš zakristijos drabužinės ir gerai išdulkindavo. Po gedulo skraistėmis dangiškoji palyda atrodė kaip krūva prieš kraustymąsi sumestų baldų – šio apgailėtino vaizdo neįstengė pagražinti net žvakės, smilkalai ar tykus vargonų vaitojimas. Šventųjų statulos kyšojo lyg tamsūs, grėsmingi siluetai kilmingų florentiečių apdarais, vienodai nelaimingais veidais, perukais iš seniai mirusių žmonių plaukų,

prikaišiotais spalvoto stiklo rubinų, perlų ir smaragdų. Vienintelis, kuris gedulo dieną atrodydavo gražiau, buvo patsai bažnyčios globėjas, šventasis Sebastijonas: Didžiąją savaitę tikinčiųjų nebebaugino nepadoriai iškreiptas jo kūnas, pervertas strėlių, pasruvęs krauju ir ašaromis tarsi kenčiantis homoseksualistas, ir matydama jo žaizdas, kurios, tėvo Restrepo teptukui pasidarbus, atrodė stebėtinai tikros, Klara iš pasibjaurėjimo nusipurė.

Šią ilgą atgailos ir pasninko savaitę negalima lošti, klausytis geismus ar užsimiršimą skatinančios muzikos, privalu kiek įmanoma laikytis rimties ir skaistybės, nors kaip tik tomis dienomis velnio uodega labiausiai kutena silpną kataliko kūną. Per pasninką žmonėms leidžiama valgyti švelnaus skonio sluoksniuotas bandeles, gardžius daržovių troškinius, korėtus paplotėlius ir didžiulius iš kaimo atvežtus sūrius, kuriuos kramtydamos šeimos turi minėti Viešpaties kančias, tačiau nevalia į burną imti nė kąsnelio mėsos ar žuvies, nes tėvas Restrepas grasina ekskomunikuoti. Neklausyti tėvo Restrepo niekas nedrįsta. Kunigas, pasitelkęs iš dangaus atsiųstą galią, ilgu grėsmingu pirštu visų akivaizdoje besdavo į nusidėjėlį ir lanksčiu liežuviu sugebėdavo įvartyti klausytojams mirtiną baimę.

– Tu, vagie, pavogęs garbingų žmonių pinigų, – šaukė iš sakyklos kabaljerui, iš gėdos slepiančiam veidą tarp atlapų. – Tu, begėde, kam paleistuvauji priepilaukoje! – kaltino šventosios Mergelės Karmen garbintoją donją Esterą Truebą, dėl artrito likusią invalide, o ši iš nuostabos išplėtė akis, mat nežinojo nei žodžio „paleistuvauji“ prasmės, nei kur toji priepilauka. – Atgailaukite, nuodėmingieji, nevalyvi stipenos, neverti mūsų Viešpaties aukos! Pasninkaukite! Atgailaukite!

Įaudrintas pašaukimo, kunigas turėdavo valdytis, kad atvirai neperžengtų dvasiškosios vyresnybės nurodymų, kuri, šiuolaikiškumo paveikta, nesutiko įteisinti ašutinės ir plakimo. Jis pats tikėjo, kad gerai išperiant kūną galima pergalėti sielos silpny-

bes, ir buvo pagarsėjęs karštais pamokslais. Ištikimieji sekiodavo paskui jį iš parapijos į parapiją ir suprakaitavę klausydavosi apie nusidėjėlių kančias pragare, išmoningų kankinimų įtaisų išdraskytus kūnus, amžinąsias liepsnas, virbus, kuriais perveriami vyriškieji organai, šlykščius roplius, įleidžiamus į moterų angas, ir apie kitas nenupasakojamas bausmes, kurias kunigas minėdavo per kiekvieną pamokslą, skatindamas dievobaimingumą. Savo galisiškąja tarpe iki intymiausių iškrypimų išnagrinėdavo patį Šetoną ir šitaip vykdė pašaukimą budinti vangųjų kreolų sąžines.

Severas del Valjė buvo bedievis ir masonas, tačiau turėjo politinių ambicijų, tad mišių praleisti negalėdavo nė vieną sekmadienį ir eidavo į jas tik dėl to, kad būtų pastebėtas jose susirinkusių žmonių. Jo žmona Nivėja su Dievu verčiau būtų kalbėjusi be tarpininkų. Sutanomis ji visiškai nepasitikėjo ir nuobodžiaudavo klausydamosi piešiamų dangaus, skaistyklos ir pragaro vaizdų, tačiau palaikė vyro parlamentinius siekius, vildamasi, kad jei jis išsikovos vietą Kongrese, ji laimės rinkimų teisę moterims, dėl kurios pradėjo kovoti prieš dešimt metų, nepaisydama net to, jog nuolatos nėščia. Šį Didįjį ketvirtadienį, kai tėvas Restrepas savo apokaliptiškais vaizdiniais kone galutinai palaužė klausančiuosius, Nivėja pajuto, jog ją pykina. Pamanė, gal vėl pastojusi. Nors ir apsiplaudavo vandeni su actu ir tepdavosi cecidija, pagimdė penkiolika vaikų, iš kurių vienuolika dar gyvi, o kadangi Klarai, mažiausiajai, jau suėjo dešimt metų, Nivėja nusprendė pasiekusi solidų amžių. Atrodė, kad stebinančiam vaisingumui pagaliau atėjo pabaiga. Nivėja stengėsi save įtikinti, jog blogai jaučiasi todėl, kad tėvas Restrepas parodė jį kalbėdamas apie fariziejus, kurie nori įteisinti nesantuokinius vaikus, civilinę santuoką ir išsityčioti iš šeimos, tėvynės, nuosavybės bei Bažnyčios, ir duoti moterims ir vyrams vienodas teises, o tai būtų iššūkis Dievo įstatymui,

kurio pozicija šiuo klausimu labai aiški. Nivėja, Severas ir jų sūnūs užėmė visą trečią klauptų eilę. Klara sėdėjo šalia mamos, ir ši nekantriai spustelėdavo jai ranką, kai kunigas per daug nukrypdamas į žemiškąsias nuodėmes, nes žinojo, kad tai skatina mažąją įsivaizduoti tikrovę pranokstančius iškrypimus. Klara subrendo labai anksti ir, kaip visos giminės moterys iš motinos pusės, paveldėjo beribę vaizduotę. Tai buvo aišku iš jos klausimų, į kuriuos niekas nesugebėdavo atsakyti.

Bažnyčioje darėsi karšta, o aitrus vaškinių žvakių ir smilkalų kvapas bei minios spaudimas Nivėją dar labiau vargino. Ji troško, kad apeigos kuo greičiau pasibaigtų ir ji galėtų grįžti į savo vėsius namus, atsistoti balkone, kuriame pristatyta vazonuose augančių paparčių, ir, įsipylusi iš ąsočio, gurkštelėti miežių nuoviui, pagardinto migdolais, kurį Nana visad daro švenčių dienomis. Pasižiūrėjo į vaikus – mažiausieji buvo pavargę, sukaustyti ankštų sekmadieninių drabužių, o vyresnieji išsiblaškę. Nivėjos žvilgsnis sustojo prie Rosos, vyriausios iš gyvų dukterų, ir motina, kaip visuomet, nustebo. Rosos keistas grožis kiekvieną kartą pritrenkdavo net motiną, nes mergina atrodė taip, tarsi būtų sukurta iš kitokios medžiagos nei visa žmonių giminė. Kad Rosa bus ne šio pasaulio būtybė, Nivėja žinojo dar prieš ją gimstant, nes ją sapnuodavo, todėl nenustebo, kai pribuvėja ją pamačiusi suriko. Tik gimusios Rosos kūnelis buvo baltas, lygus, be raukšlių lyg porcelianinės lėlės, plaukai žali, o akys gelsvos – gražiausia būtybė, atsiradusi šioje žemėje nuo gimtosios nuodėmės laikų, kaip žegnodamasi pasakė pribuvėja. Maudydama pirmą kartą, Nana išplovė kūdikiui plaukus ramunėlių nuoviru, kuris kiek sušvelnino jų spalvą ir suteikė senos bronzos atspalvį, tuomet paguldė nuogą saulėje, kad sustiprėtų odelė, per kurią jautriausiose – pilvo ir pažastų – vietose persišvietė kraujagyslės ir slapčiausi raumenų nėriniai. Tačiau šių čigoniškų išmonių neužteko, ir greitai pasklido gandas, kad

gimė angelas. Nivėja vyľėsi, jog nemalonus augimo laikotarpis dukterį nors kiek pagadins, bet taip neatsitiko. Priešingai, aštuoniolikos metų Rosa buvo lieknutė, jos neišbėrė spuogai, tik dar labiau suspindo jūrinis grožis. Švelniai melsvo atspalvio oda, žali plaukai, lėti judesiai ir tylus būdas darė ją panašią į vandens gyventoją. Kažkuo ji priminė žuvį, ir jei būtų turėjusi žvynuotą uodegą, būtų galėjusi apsimesti undine, tačiau su dviem kojomis ji atrodė ir kaip žmogus, ir kaip mitologinė būtybė. Vis dėlto Rosa gyveno beveik normalų gyvenimą, turėjo vaikinaį ir ruošėsi kada nors ištekėti, tuomet atsakomybė už jos grožį teks vyrui. Rosa palenkė galvą, ir pro gotiškus bažnyčios vitražus įsprūdęs spindulys apgaubė jos profilį šviesos aureole. Kai kurie žmonės atsisuko į ją ir, kaip ne sykį atsitikdavo, ėmė kuždėtis, bet Rosa, regis, visai to nepastebėjo. Ji buvo atspari tuštybei, o šią dieną – išsiblaškiusi labiau negu paprastai, nes galvojo apie naujas pačios prasimanytas pabaisas, kuriomis ketino išsiuvinėti staltiesės kraštus: tai buvo pusiau paukščiai, pusiau žinduoliai, apaugę įvairiaspalvėmis plunksnomis, raguoti ir su kanopomis, tokie riebus ir tokiais trumpais sparnais, kad prieštaravo bet kokiems biologijos ir oro dinamikos dėsniams. Rosa retai galvodavo apie savo vaikinaį, Estebaną Truebą, – ne todėl, kad nepakankamai jį mylėjo, o todėl, kad iš prigimties buvo užmarši, be to, dveji išsiskyrimo metai – ilgas laiko tarpas. Jis dirba kasyklose šiaurėje. Jai nuolatos rašo, ir kartais Rosa, atsakydama į tuos laiškus, pasiunčia nurašiusi eilių ir pergamentiniame popieriuje pripiešusi gėlių. Iš tų laiškų, kuriuos Nivėja įžūliai nuolat tikrina, ji sužino apie pavojus, tykančius kasyklų darbininko, bijančio, kad neužgriūtų, sekiojančio paskui dingstančias gyslas, meldžiančio likimą sėkmės ir tikinčio, jog vieną sykį atras stebuklingą aukso ruožą, dėl kurio žaibiškai praturtės, o tada galės grįžti, už parankės nusivesti Rosą prie altoriaus ir tapti laimingiausiu pasaulyje vyru, kaip jis visuomet rašo

laiško pabaigoje. Rosa tekėti visai neskubėjo, jau beveik užmiršusi vienintelį atsisveikinimo bučinį; neprisiminė net, kokios spalvos atkakliojo sužadėtinio akys. Prisiskaičiusi romantiškų romanų – vienintelių knygų, kurias imdavo į rankas, – mėgo jį įsivaizduoti su storapadžiais batais, dykumų vėjo nugairintu veidu, rausiantį žemę: ieškantį piratų lobių, ispaniškų dublonų, inkų brangakmenių. Bergždžiai Nivėja bandė ją įtikinti, kad aukso sąnašynai glūdi uolienose, nes Rosai atrodė neįmanomas dalykas, jog Estebanas Trueba prisivežtų akmenų ir paskui juos ilgai nežinia kokiais būdais kaitintų tikėdamasis išgauti kokią aukso kruopelę. Kol kas Rosa jo laukdama nenuobodžiavo ir užsispyrusi vykdė užsibrėžtą milžinišką užduotį: išsiuvinėti didžiausią pasaulyje staltiesę. Pradėjo nuo šunų, kačių ir drugelių, bet greitai pasidavė fantazijai, ir iš po adatos priešais susirūpinusio tėvo akis radosi nematytų padarų apgyventas rojus. Severas manė, kad dukteriai jau laikas pabusti iš sapnų ir atsistoti ant žemės, išmokti namų ruošos darbų ir – pasiruošti santuokai, tačiau Nivėjai atrodė kitaip. Ji manė, kad geriau nedrumsti dukteriai ramybės žemiškais reikalavimais, nes nujautė, jog Rosa yra dangiška būtybė, kuriai šurkščioje šio pasaulio suirutėje neilgai skirta kentėti. Taigi nelietė šilkinų jos siuvinėjimo siūlų ir nedraudė kurti to lyg iš košmaro nužengusio zoologijos sodo.

Vienas Nivėjos korseto ūsas lūžo, ir viršūnėlė įdūrė į šonkaulius. Ji pajuto, jog jau dūsta mėlyno aksomo suknelėje, kurios nėrinuota apyakklė per aukšta, rankovės labai siauros, o liemuo taip suveržtas, kad kai nusijuosdavo diržą, pilvas pusę valandos trūkčiodavo, kol viduriai sugrįždavo į normalią padėtį. Su draugėmis sufražistėmis ji priėjo išvadą, jog kol moterys nepasitrupins sijonų ir plaukų, nenusimes korsetų, visai nesvarbu, ar jos gali studijuoti mediciną, ar turi rinkimų teisę, nes vis vien neužtektų sveikatos tuo pasinaudoti, bet ji nedrįso pirmoji atsisakyti nusistovėjusios mados. Pajuto, kad gali-

siškas balsas nustojo gręžti smegenis. Užsitęsė viena iš tų ilgų pamokslo pauzių, kuriomis dažnai pasinaudodavo kunigas, gerai išmanęs neįaukios tylos poveikio jėgą. Jo degančios akys ta proga paskubomis nužvelgė visus parapijiečius. Nivėja paleido dukters Klaros ranką ir, rankovėje susieškojusi nosinaite, nusišluostė sprandu riedantį lašą. Tyla ėmė slėgti, laikas bažnyčioje tarsi sustojo, tačiau niekas neišdrįso kostelėti ar pakrutėti, kad nepatrauktų tėvo Restrepo dėmesio. Jo paskutiniai žodžiai tebeaidėjo tarp kolonų.

Tą minutę, kaip po daugelio metų prisimins Nivėja, per pačią įtampą ir tylą, aiškiai suskambėjo mažosios Klaros balselis:

– Ei, tėve Restrepai! Jei tie pasakojimai apie pragarą – grynas melas, tada mes visi apsikakosim!

Jėzuito smilūs, jau iškeltas į orą ir paruoštas smigti į kitą nusidėjėlių, sustingo virš jos galvos tarsi žaibolaidis. Žmonės sulaukė kvapą, o knapsintieji pabudo. Vyras ir žmona del Valjė sureagavo pirmieji: persigando pastebėję, kaip nervingai sukruoto jų vaikai. Severas suprato privalęs ką nors daryti, kol dar minia neprapliupo kolektyviai iš jų juoktis ir iš dangaus neužgriuvo koks nors kataklizmas. Paėmė žmonai už parankės, Klarai už sprando ir jas ištempė eidamas dideliais žingsniais, o iš paskos išgarmėjo kiti vaikai. Išėjo kunigui nespėjus pasiūsti žaibo, kuris būtų pavertęs juos druskos stulpais, tačiau ant slenksčio dar išgirdo kraupų įžeisto arkangelo balsą:

– Tu, velnio apsėstoji! Ji – velnio apsėsta išpuikėlė!

Šie tėvo Restrepo žodžiai šeimos atmintyje įstrigo tarsi slogi pranašystė, ir, bėgant metams, jie ne sykį gavo juos prisiminti. Tik pati Klara apie tai niekada daugiau negalvojo: viso labo užsirašė dienoraštyje ir užmiršo. Tėvai, priešingai, nekreipti į juos dėmesio negalėjo, nors ir sutarė klausimu, jog velnio kompanija ir puikybė – nuodėmės, per didelės tokiai mažai mergeitei. Baiminosi, kad žmonės jų neprakeiktų, o tėvas Restrepas – nepultų

į fanatizmą. Iki tos dienos dukrelės keistenybių tėvai nebuvo kaip nors įvardiję ar suvokę, jog jos yra šėtoniškos įtakos padarinys. Tokios keistenybės priklausė mergaitės būdui, lygiai kaip Luisui – šlubumas, o Rosai – grožis. Klaros dvasinės galios niekam netrukdė ir netvarkos nesukeldavo; dažniausiai jos turėdavo įtakos nereikšmingiems dalykams ir apsiribodavo namų židiniu. Kartais per pietus, kai šeima griežta rango ir pareigų tvarka susėda didžiajame namų valgomajame, ima virpėti druskinė ir netrukus pajuda stalu tarp taurių ir lėkščių neveikiama jokio žinomo energijos šaltinio ar iliuzionistinio triuko. Nivėja timplteli Klarai už kasų ir išblaško jos lunatišką užsisvajojimą, druskinė atgauna normalią būseną ir sustoja. Broliai buvo susitarę, kad kai namuose kas nors svečiuosis, arčiausiai sėdintis ranka sulaikys stalu judantį daiktą nespėjus svečiui pastebėti ir iš išgąščio pašokti. O šeima toliau valgys kaip niekur nieko. Jie priprato ir prie jauniausios sesers pranašysčių. Ji gali nuspėti žemės drebėjimus, kas šiame katastrofų krašte labai praverčia, nes lieka laiko saugiai suslėpti indus ir po ranka pasidėti šlepetes, su kuriomis naktį paskui gali išeiti laukan. Būdama šešerių metų, Klara išpranašavo, kad arklys išmes iš balno Luisą, tačiau šis jos nepaklausė ir nuo to karto vaikšto su iškrypusiu klubu. Praėjus kiek laiko, kairė koja ėmė trumpėti ir Luisui teko nešioti paties pasigamintą specialų batą storu padu. Nivėja sunerimo, tačiau Nana ją nuramino sakydama, jog daug kas vaikystėje skraido, moka aiškinti sapnus ir šnekasi su dvasiomis, tačiau visa tai praeina, kai tik žmogus praranda nekaltybę.

– Užaugęs nė vienas taip nebesielgia, – išaiškino. – Palaukite, kol mergaitei kas nors prisipažins mylįs, ir pamatysite, kaip jai praeis noras judinti baldus ir pranašauti nelaimes.

Klarą Nana mylėjo labiausiai. Padėjo ją priimti ir vienintelė iš tikrųjų perprato keistoką vaiko prigimtį. Kai Klara išlindo iš motinos įsčių, Nana ją užliūliavo ir nuprausė, ir nuo tos

akimirkos beprotiškai pamilo tą trapią būtybę pilnais gleivių plaučiais, dėl ko ši nuolatos dusdavo ir mēldavo, – daugybę sykių, užėjus dusuliui, Klara išgyveno vien tik todėl, kad galėjo prisiglausti prie Nanos plačios krūtinės, o ši žinojo, jog tai vienintelė priemonė nuo astmos, daug veiksmingesnė už daktaro Kuevaso gydymą spirito įtrynimais.

Ši Didįji ketvirtadienį Severas, vaikščiodamas po svečių kambarį, krintosi dėl skandalo, dukters sukulto per mišias. Svarstė, jog tik toks fanatikas kaip tėvas Restrepas dvidešimto amžiaus viduryje galėtų tikėti, kad dar esama velnio apsėstų žmonių, nes šiais švietimo, mokslo ir technikos laikais Šėtonas pagaliau prarado reputaciją. Nivėja jį pertraukė sakydama, jog svarbiausia ne tai. Blogiausia, kad jei dukters žygiai peržengs namų sienas ir kunigas ims tuo domėtis, visi tuojau sužinos.

– Ims plūsti žmonės, kad pasižiūrėtų į ją tarsi į kokį stebuklą, – tarė Nivėja.

– Ir Liberalų partija nueis šuniui ant uodegos, – pridūrė Severas, suvokdamas, kad pats faktas, jog šeimoje yra užkeiktoji, gali gerokai pakenkti jo politinei karjerai.

Jiems kalbantis Nana, skubėdama taip, kad net klepsėjo sandalai ir šlamėjo krakmolyti apatiniai sijonai, įvirto pranešti, jog į kiemą kažkokie vyrai atvežė numirėlį. Taip ir buvo. Įvažiavo keturkinkiu vežimu, užimdami visą vidinį kiemą, ištrypė kamelijas, arkliai aptersė net blizgantį grindinį; pakilo dulkių sūkuryš, arkliai kanopomis kasė žemę, o prietaringi žmogeliai darė ženklus, apsaugančius nuo blogos akies. Atvykėliai atvežė dėdės Marko lavoną su visa jo manta. Visam tam šurmuliui vadovavo saldžiabalsis žmogelis, apsirengęs juodu durtiniu ir užsivožęs per didelę skrybėlę. Žmogelis ėmė drožti prakalbą, mėgindamas išaiškinti įvykio aplinkybes, tačiau Nivėjos buvo šiurkščiai pertrauktas, nes ši puolė kniūbsčia ant apdulėjusio karsto su mylimiausio brolio palaikais. Nivėja šaukdama reikalavo nukelti

dangtį – norėjo išvysti jį savo akimis. Vieną kartą jai jau teko jį per klaidą laidoti, todėl abejojo, ar ir šįsyk jo mirtis tikra. Mothers riksmas priešaukė būrį tarnų ir visus vaikus, tie atskuodė vos tik išgirdę tarp gedulingų aimanų skambant dėdės vardą.

Savo dėdės Klara buvo nemačiusi jau keletą metų, tačiau puikiai jį prisiminė. Jo vaizdas buvo vienintelis tobulai aiškus vaikystės prisiminimas, ir kai norėdavo jį apibūdinti, nereikėdavo žiūrėti į svetainėje pakabintą fotografiją, kurioje jis buvo apsirengęs keliautojo drabužiais, atsirėmęs į senovišką dvivamzdį šautuvą, dešine koja primynęs sprandą Malaizijos tigrui – su ta pačia pergalinga išraiška, su kuria Klara buvo mačiusi Švenčiausiąją Mergelę didžiajame altoriuje: ji stovėjo prispaudusi Šėtoną, apsupta gipsinių debesų ir išbalusių angelų. Klarai pakakdavo užmerkti akis, ir išvysdavo dėdę kaip gyvą, visų planetos klimatų užgrūdintą, ploną, pirato ūsais, tarp kurių švietė keista ryklio dantų šypsena. Atrodė neįmanomas dalykas, kad jis dabar guli toje juodoje dėžėje kiemo vidury.

Kiekvieną kartą, kai Markas apsilankydavo savo sesers Nivėjos namuose, pasilikdavo keletą mėnesių; sesers vaikai, o ypač Klara, džiūgavdavo, kildavo sąmyšis, dėl kurio griežta namų tvarka visai pašlydavo. Trobą užgriozdavo dėžės, balzamuotų gyvūnų stiklainiai, indėniškos ietys ir jūreiviška manta. Kas žingsnis kas nors vis užkliūdavo už jo neįtikėtinų daiktų, namuose atsirasdavo niekuomet neregėtų vabzdžių, atkeliavusių iš tolimų kraštų, ir jie, nudaužti negailestingos Nanos šluotos, gyvenimą baigdavo kokiame nors kampe. Dėdės Marko manieros kaip kanibalo, sakydavo Severas. Mat šis ištisą naktį svetainėje darydavo nesuprantamus judesius, kurie, kaip vėliau išsiaiškinta, buvo ne kas kita, o pratimai, skatinantys proto sugėbėjimą valdyti kūną ir gerinantys virškinimą. Dėdė Markas darydavo alchemijos bandymus, prileisdamas pilnus namus dvokiančių dūmų ir sugadindamas puodus medžiagomis, kurių

paskui būdavo neįmanoma išgrandyti. Kitiems šeimos nariams mėginant miegoti, koridoriais jis tampydavo lagaminus, laukinių instrumentais leisdavo šaižius garsus ir mokydavo ispanų kalbos papūgą, kurios gimtoji kalba priklausė Amazonijai. Dieną hamake, išstemptame tarp dviejų balkono kolonų, miegodavo nuogas, vien tik su glaudėmis, kas baisiausiai gadindavo Severui nuotaiką, nors Nivėja jo nesmerkė, mat šis buvo ją įtikinęs, jog šitaip apsirengęs pamokslaudavo Išganytojas. Klara puikiai atmena, nors tuomet buvo labai maža, kaip dėdė Markas pirmą kartą parvyko į jų namus iš vienos savo kelionės. Įsikūrė taip, tarsi būtų ketinęs pasilikti visam laikui. Kai jam netrukus pabodo moterų pasibuvimai šeimininkei skambinant, lošti kortomis ir vengti visų giminaičių, raginančių, jog jau laikas susitupėti ir imtis padėjėjo darbo Severo del Valjė advokatų kontoroje, dėdė Markas nusipirko vargonėlius ir patraukė į gatves tikėdamasis suvilioti pusseserę Antonietą ir ta pačia proga palinksminti klausytojus. Vargonėliai buvo viso labo surūdijusi dėžė su rataliais, tačiau jis ją nudažė jūriniais motyvais ir pritaisė netikrą laivo kaminą. Dabar ji panėšėjo į krosnelę. Vargonėliais jis grodavo tai kareivišką maršą, tai valsą, o ispanų kalbos pramokusi, nors dar su svetimšalio akcentu kalbanti papūga šaižiais riksmis kviesdavo artyn. Be to, snapu iš dėžutės ji traukdavo popierėlius ir smalsuoliams pardavinėdavo ateities spėjimus. Taip gudriai sumanytuose rausvuose, žaliuose ir mėlynuose popierėliuose būdavo surašyti slapčiausi klientų troškimai. Be likimo popierėlių, Markas pardavinėdavo pjuvenų prikimštus kamuoliukus vaikams žaisti ir miltelius nuo impotencijos, kuriuos garsiai siūlydavo pirkti šios negalios ištiktiems praeiviams. Mintis groti vargonėliais buvo paskutinė priemonė pusseserei Antonietai privilioti, kai visi kiti kiek įprastesni meilininimosi būdai nedavė naudos. Jis manė, jog nė viena sveiko proto moteris neatsispirs vargonėliais grojamai serenadai. Vieną vakarą įsitaisė

po jos langu ir ėmė groti maršą ir valsą, o ji kaip tik su draugėmis gėrė arbatą. Antonieta nesuprato, jog kreipiamasi į ją, kol papūga nepratrūko rėkti jos vardo, tuomet ji priėjo prie lango. Sureagavo ne taip, kaip tikėjosi garbintojas. Jos draugės paskleidė šią naujieną visose miesto svetainėse, ir kitą dieną žmonės išėjo pasivaikščioti centrinėmis miesto gatvėmis tikėdamiesi patys pamatyti Severo del Valjė svainį grojant vargonėliais ir su nušiuusia papūga pardavinėjant pjuvenų kamuoliukus – vien todėl, kad galėtų su pasitenkinimu įsitikinti, jog ir padoriausios šeimos turi ko gėdytis. Spaudžiamas raudonuojančios šeimos, vargonėlių Markas turėjo atsisakyti ir susigalvoti kokį nors kitą, ne taip į akis krintantį būdą pusseserei Antonietai prisivilioti, nes minties ją palenkti neišsižadėjo. Kad ir kaip stengėsi, dėdė Markas tikslo taip ir nepasiekė, mergina greit ištekėjo už dvidešimčia metų vyresnio diplomato, šis ją išsivežė į atogrąžų šalį, kurios pavadinimo, primenančio negrus, bananus ir palmes, niekas nesugeba prisiminti; ten ji užmiršo pretendantą, sugadinusį septynioliktus jos metus kariškais maršais ir valsais. Markas dviem ar trimis dienoms nugrimzdo į depresiją, paskui paskelbė niekados nevesiąs ir išvažiuojąs į kelionę po pasaulį. Vargonėlius pardavė kažkokiam neregiiui, o papūgą atidavė Klarai, tačiau Nana ją nunuodijo uždavusi didelę žuvų taukų porciją, nes negalėdavo pakęsti jos gašlaus žvilgsnio, blusų ir pakrikų šūksnių, kuriais ji siūlydavo pirkti likimą pranašaujančių popierėlių, pjuvenų kamuoliukų ir miltelių nuo impotencijos.

Ta Marko kelionė buvo pati ilgiausia. Grįžo apsikrovęs didžiulėmis dėžėmis, kurias tarsi į sandėlį sudėjo tarp vištėdės ir malkinės ir laikė, kol baigėsi žiema. Atėjus pavasariui, jas liepė perkelti į paradų aikštę: didžiulį plyną lauką, kur miestelio gyventojai susirenka pažiūrėti, kaip per valstybines šventes, nusižiūrėję nuo prūsų, žąsies žingsniu žygiuoja kareiviai. Atidarius dėžes pasirodė, jog jos pilnos medžio, metalo ir dažy-

tos medžiagos gabalų. Markas dvi savaites bandė juos sudėti, kaip parašyta angliškoje instrukcijoje, kurią jis iššifravo padedamas nenugalimos vaizduotės ir mažo žodynėlio. Baigus darbą, paaiškėjo, jog tai – didžiulis priešistorinis paukštis įniršusio erelio snapu, judančiais sparnais ir propeleriu ant nugaros. Miestelis sujudo. Aukštuomenės šeimos užmiršo vargonėlius, ir Markas tapo metų įdomybe. Sekmadieniais žmonės eidavo pasivaikščioti, kad pakeliui pasižiūrėtų į paukštį, o saldumynų pardavėjai ir keliaujantys fotografai ta proga prisikimšo kišenes. Tiesa, netrukus viešas susidomėjimas atslūgo. Tuomet Markas pareiškė, kad kai prasiblaivys dangus, manęs pakilti tuo paukščiu ir perskristi kalnus. Ši žinia pasklido vos per keletą valandų ir tapo labiausiai aptarinėjamu metų įvykiu. Įtaisas gulėjo paguldytas ant tvirtos žemės, sunkus ir nepaslankus, panašesnis į sužeistą antiną, nei į vieną tų šiuolaikinių orlaivių, kuriuos buvo pradėta gaminti Šiaurės Amerikoje. Jo išvaizda neturėjo nieko, iš ko būtum galėjęs spręsti, kad jis įstengtų pakrutėti, juolab pakilti ir perskristi snieguotus kalnus. Sulėkė žurnalistai, subėgo smalsuoliai. Markas vis taip pat šypsojosi užverstas klausimų lavinos ir pozavo fotografams visai neketindamas duoti kokio nors techninio ar mokslinio paaiškinimo, kaip ketinąs savo sumanymą įvykdyti. Pasižiūrėti žmonės suvažiavo net iš provincijos. Po keturiasdešimties metų jo anūkinis sūnėnas Nikolas, kurio Markas taip ir nepamatė, atgaivino troškimą skraidyti, nuo amžių kankinusį tos giminės vyrus. Nikolas sumąstė komerciniais tikslais skraidyti milžiniška karšto oro pripūsta dešra, ant kurios būtų atspausta gazuotų gėrimų reklama. Tačiau tuo metu, kai Markas pasiskelbė keliausiąs lėktuvu, niekam nebūtų nė į galvą atėję, jog šį išradimą galima panaudoti ir naudingam tikslui. Markas tai darė vien stumiamas nuotykių troškimo. Diena, kurią buvo numatyta skristi, išaušo apsiniaukusi, tačiau visi skrydžio taip laukė, kad Markas

nenorėjo jo atidėti. Kuo punktualiausiai prisistatė į numatytą vietą, bet į pilkais, tamsiais debesimis aptrauktą dangų net nežvilgtelėjo. Apstulbusi minia užplūdo visas gretimas gatves, užsikorė ant netoliese stovinčių namų stogų ir balkonų, susigrūdo parke. Joks politinis susirinkimas nesugebėjo šitaip suburti žmonių – ir tik po pusės amžiaus, kai pirmasis marksistų kandidatas visiškai demokratiniais rinkimais bandė išsikovoti prezidento postą, įvyko kažkas panašaus. Marko išlydėjimo šventę Klara prisimins visą gyvenimą. Visi apsirengė pavasariškais drabužiais, kiek pralenkdami tikrąją sezono pradžią: vyrai baltos drobės kostiumais, o damos pasipuošė itališkomis šiaudinėmis skrybėlaitėmis, kurios tais metais buvo nepaprastai madingos. Mokiniai išsirikiavo klasėmis su mokytojais, laikydami didvyriui skirtas gėles. Markas gėles priėmė, juokais sakydamas palaukti, kol žnektelės žemėn, tuomet jos pravers laidotuvėms. Palaiminti paukščio niekieno neprašytas prisistatė pats vyskupas, dviejų smilkytojų lydimas, o žandarmerijos kapela grojo linksmą, nepretenzingą, liaudžiai patinkamą muziką. Ietimis apsiginklavusiai raitajai policijai sunkiai sekėsi neleisti minios į parko vidurį, kur su mechaniko kelnėmis, dideliais automobilininko akiniais ir keliautojo kostiumu stovėjo Markas. Skridimui dar buvo pasiėmęs kompasą, žiūronus ir keistus oro navigacijos žemėlapius, kuriuos buvo pats nusibraižęs remdamasis Leonardo da Vinčio teorijomis ir inkų atradimais. Priešingai bet kokiai logikai, po antro bandymo paukštis pakilo be jokių kliūčių ir netgi gana grakščiai, girgždėdamas sąnariais ir kriokindamas motorą. Pakilo vasnodamas sparnais ir dingo tarp debesų, palydėtas atsisveikinimo plojimų, švilpimo, skepetaičių mojavimo, vėliavų plazdenimo, kapelos būgnijimo ir šventinto vandens lašų. Žemėje pasilikusieji šį stebuklingą reiškinį visai aptarinėjo, o kiek labiau praprusę vyrai bandė jį kaip nors paaiškinti. Klara dar ilgai žiūrėjo į dangų, kai dėdė

jau seniai buvo dingęs iš akiračio. Manė vėl jį įžiūrėjusi po dešimties minučių, tačiau ten tik žvirblis praskrido. Po trijų dienų pirmojo orlaivio skrydžio džiaugsmas atslūgo ir visi, išskyrus Klarą, kuriai nenusibodo dairytis į debesis, jį pamiršo.

Kai ir po savaitės skrajūnas dėdė nedavė jokios žinios, buvo nuspręsta, jog šis jau pakilo tiek, kad pasiklydo žvaigždžių erdvėje, o neišmanėliai spėliojo, ar tik nepasiekė jis Mėnulio. Severas kiek nuliūdo, bet ir lengviau atsiduso nusprendęs, jog svainis su tuo aparatu nukrito į kokį nors kalnų tarpekį, kur jo jau niekas niekada nebesuras. Nivėja iš nevilties verkė ir uždegė kelias žvakes šv. Antanui, prarastų daiktų globėjui. Severas nesutiko užsakyti mišiu, nes netikėjo, jog ta priemonė užtikrins mirusiajam dangų, o dar mažiau – jog grąžins jį į žemę, sakė, kad mišios, įžadai, nuodėmių atleidimai bei prekyba paveikslėliais ir škaplieriais yra nesąžiningi dalykai. Tada Nivėja ir Nana pristatė visus vaikus devynias dienas paslapčiomis kalbėti rožinio. Tuo metu savanoriai ir Andų žinovai nenuilstamai jo ieškojo kalnų viršūnėse ir tarpekliuose, naršė visus prieinamus skardžius, kol pagaliau triumfuodami sugrįžo ir įteikė šeimai mirusiojo palaikus juodame ir kukliame uždarytame karste. Drąsiajam keliauninkui buvo surengtos kuo iškilmingiausios laidotuvės. Mirtis jį pavertė didvyriu, ir jo vardas kelias dienas mirgėjo pirmuose visų laikraščių puslapiuose. Tokia pat minia kaip ir toji, kuri buvo susirinkusi jo išlydėti tą dieną, kai paukštis pakilo, dabar išsirikiavo aplink karstą. Visa šeima jį apverkė, kaip ir dera, išskyrus Klarą, – ji toliau su astronomo kantrybe tyrinėjo dangų. Praėjus savaitei po iškilmingų laidotuvių, Nivėjos ir Severo del Valjų namo prieangyje išdygo patsai dėdė Markas, sveikas kaip ridikas, su švytinčia laiminga šypsena po pirato ūsais. Dėl moterų ir vaikų slaptųjų maldų, kaip kad jis pats prisipažino, liko gyvas ir neprarado nieko, net humoro jausmo. Nepaisant neprastos jo žemėlapių kilmės, skrydis nepavyko. Jis

neteko orlaivio ir turėjo grįžti pėsčiomis, tačiau nesusilaužė nė kaulelio ir išsaugojo nuotykių ieškotojo dvasią. Dėdės grįžimas visam laikui sustiprino šeimos atsidavimą šv. Antanui, kita vertus, nė kiek nepamokė ateities kartų, ir jos vėliau taip pat bandė įvairiausiais būdais skraidyti. Vis dėlto įstatymiškai Markas buvo negyvėlis. Severas dėl Valjė turėjo pasitelkti visas teises žinias, kad svainiui grąžintų gyvybę ir pilietybę. Atitinkamų valdžios atstovų akivaizdoje atidarius karstą paaiškėjo, jog buvo palaidotas smėlio maišas. Dingo visų tyrinėtojų ir Andų kalnų žinovų iki tol nesutepta garbė, jie nuo tos dienos buvo laikomi menkystomis ir sukčiais.

Herojiškas Marko prisikėlimas iš mirusiųjų baigėsi tuo, kad visi pamiršo apie įvykį, susijusį su vargonėliais. Marką visi vėl kvietė į svečius, ir jo geras vardas, bent jau kuriam laikui, buvo atgautas. Keletą mėnesių Markas pagyveno sesers namuose. Vieną naktį, su niekuo neatsisveikinęs, išvyko palikdamas visas savo dėžes, knygas, ginklus, batus ir kitą gerą. Severas ir net pati Nivėja lengviau atsikvėpė. Paskutinis jo apsilankymas pernelyg užtruko. Tačiau Klara ištisą savaitę vaikščiojo miegodama ir čiulpdama pirštą. Mergaitė, kuriai tuomet buvo septyneri metai, išmoko skaityti dėdės pasakų knygą ir, turėdama gebėjimų nuspėti ateitį, jautėsi jam artimesnė už bet kurį kitą šeimos narį. Markas manė, jog šie keisti dukterėčios gebėjimai galėtų tapti pajamų šaltiniu ir puikia proga pačiam tapti aiškiaregiu. Tikėjo paties susigalvota teorija, esą tokie gebėjimai slypi kiekviename žmoguje, ypač jų šeimos, ir neatsiskleidžia tik todėl, kad niekas jų neugdo. Persų turguje nusipirkęs stiklinį rutulį, turintį, jo nuomone, magiškų savybių ir atkeliavusį iš Rytų (nors vėliau paaiškėjo, kad tai tik žvejų valtės plūduras), padėjo jį ant juodo aksomo skraistės ir pasiskelbė galįs atspėti likimą, išgydyti nuo užkalbėjimo ir nuvyti blogus sapnus – ir tik už penkis sentavus. Jo pirmosios klientės buvo tarnaitės. Viena iš jų – apkaltinta

vagyste, nes šeimininkei kažkur pradanginusi brangų žiedą. Stiklinis rutulys nurodė, kur papuošalas: pasirodo, pariedėjęs po drabužių spinta. Kitą dieną priešais namo duris išsirikiavo eilė. Susirinko vežėjai, pirkliai, pieno ir vandens išvežiotojai, vėliau kukliai pasirodė keli tarnautojai ir kilmingos damos, ši grupelė droviai šliejosi prie sienų stengdamasi, kad jų neatpažintų. Klientus priiminėjo Nana, juos surikiuodavo priimamajame ir surinkdavo mokestį. Šis darbas atimdavo jai beveik visą dieną ir taip ją patraukė, kad Nana visai apleido savo pareigas virtuvėje ir šeima pradėjo skųstis, jog vakarienei patiekiamas vis tas pats įgrisęs pupelių troškinys su mėsa ir svarainių pudingas. Markas, papuošęs karietinę dryžuotomis užuolaidomis, kadaise kabėjusiomis svetainėje, o dabar iš senumo pavirtusiomis dulkėtiais skarmalais, kartu su Klara priiminėdavo žmones. Abu aiškiaregiai dėvėjo „šviesios žmonių spalvos“ – kaip Markas vadino geltoną – tunikomis. Nana jas nudažė šafrano milteliais, užvirinusi dažus valgiamis gaminti skirtame puode. Markas ant galvos dar buvo užsimaukšlinęs turbaną, o ant kaklo pasikabinęs egiptietišką amuletą. Užsiaugino barzdą ir plaukus ir smarkiai sulyso. Markas ir Klara kėlė visišką pasitikėjimą, ypač todėl, kad mergaitė nereikėdavo žvilgtelėti net į rutulį, kad atspėtų, ką kiekvienas klientas nori išgirsti. Ji pašnibždėdavo dėdei į ausį, o šis savo ruožtu persakydavo klientui ir improvizuodavo patarimus, kurie jam atrodydavo tinkami. Taip apie jį pasklido gandas, nes į seansą atvykę nusilpusieji ir nuliūdusieji išeidavo kupini vilties, nelaimingi įsimylėjęliai – gavę patarimų, kaip užkariauti abejingas širdis, vargšai sužinodavo patikimų gudrybių, kaip sėkmingai lošti šunų lenktyne. Markui taip sekėsi verslas, kad priimamajame nuolatos knibždėte knibždėjo žmonių, o Nanai nuo nuolatinio stovėjimo ėmė darytis silpna. Severas nespėjo įsikišti ir uždaryti svainio firmos, mat abu burtininkai, suvokę, jog jų spėjimai gali pakeisti likimus klientams,

aklai klausantiems duotų patarimų, nusigando ir nusprendė, jog tai – nedoras užsiėmimas. Jie paliko karietinės orakulą ir po lygiai pasidalijo uždarbį, nors, teisybę sakant, tik Nana buvo suinteresuota materialine verslo nauda.

Iš visų del Valjė šeimos vaikų Klara buvo ištvermingiausia ir su didžiausiu susidomėjimu klausydavo dėdės pasakojimų. Juos visus būtų galėjusi pakartoti, mokėjo kai kuriuos įvairių indėnų tarmių žodžius, žinojo jų papročius ir galėdavo nupasakoti, kaip jie į lūpas ir ausų spenelius įsiveria medžio gabalėlius, paaiškinti išventinimo ritualus ir išvardyti nuodingiausių gyvačių bei jų priešnuodžių pavadinimus. Jos dėdė taip mokėjo pasakoti, kad mergaitė oda jusdavo deginantį gyvatės įgėlimą, matydavo, kaip kilimu tarp stalelio kojų nušliuožia roplys, ir girdėdavo už svetainės užuolaidų klykaujant papūgas. Nedvejodama prisimindavo Lope de Agiro nukeliautą maršrutą, kai jis ieškojo Eldorado, neištariamus nuostabiojo dėdės matytos ar išgalvotos floros ir faunos vardus, žinojo apie lamas, kurie geria arbatą su joko taukais, galėjo smulkiai papasakoti apie apkūnias taitietes, Kinijos ryžių laukus ar baltas šiaurės kraštų plynumas, kur paklydę tiek žvėrys, tiek žmonės per kelias minutes sušąla į akmeninį ledą. Markas rašė kelionių dienoraščius, kur pasižymėdavo maršrutus ir išpūdžius, taip pat turėjo žemėlapių ir istorijų, nuotykių ir net pasakų knygų kolekciją, kurią laikė savo dėžėse senų daiktų sandėlyje vidiniame kieme. Iš ten kilo palikuonis užvaldę sapnai, bet po pusės amžiaus viskas buvo per klaidą sudeginta gėdingame lauže.

Iš paskutinės kelionės Markas grįžo karste. Mirė susirgęs paslaptingu afrikininiu maru, nuo kurio susiraukšlėjo ir pagelto kaip pergamentas. Pasijutęs sergąs leidosi atgal: tikėjosi, kad sesers priežiūra ir daktaro Kuevaso išmintis grąžins sveikatą ir jaunystę, tačiau neištvėrė šešiasdešimties dienų kelionės laivu ir ties Gvajakiliu mirė nugaluotas karštinės, klejodamas apie

muskusu kvepiančias moteris ir paslėptus lobius. Laivo kapitoniui, anglui, pavarde Longfeldas, teko jo kūną padėti šalia virėjo kino daržovių, kad apsaugotų nuo karščio ir atogrąžų moskitų, kol laivo dailidė sukėlė šiokią tokią dėžę. El Kalao mieste buvo parūpintas tinkamas karstas, ir po kelių dienų kapitonas, įniršęs dėl visų nepatogumų, kuriuos šis keleivis sukėlė navigacijos kompanijai ir jam pačiam, be ceremonijų iškėlė jį ant uosto molo stebėdamasis, kad niekas neatvyko nei jo pasiimti, nei padengti tokių neįtikėtinų išlaidų. Vėliau sužinojo, kad paštas tose platumose ne toks patikimas kaip tolimojoje Anglijoje ir kad visos jo telegramos kelyje išgaravo. Longfeldo laimei, atsirado muitinės advokatas, pažinojęs dėl Valjė šeimą, jis ir pasiūlė sutvarkyti reikalą. Marką su jo sudėtinga manta pakrovė į mašiną ir nuvežė į vienintelę žinomą nuolatinę jo gyvenamąją vietą – sesers namus.

Klarai ta akimirka būtų buvusi skaudžiausia gyvenime, jei, įsimaišęs tarp dėdės rakandų, nebūtų atvykęs Barabas. Nekreipdama dėmesio į kieme kilusį sujudimą, vedama instinkto, ji nuėjo tiesiai į kampą, kur riogsojo narvas. Jo viduje kiūtojo Barabas. Iš jo buvo likę vieni kaulai, apžėlę neaiškios spalvos plaukais, kūnas nusėtas piktžaidėmis, viena akis užmerkta, kita užpūliavusi; tysojo nekrutėdamas lyg lavonas, paskendęs savo paties nešvarumuose. Nepaisydama tokios išvaizdos, mergaitė tuojau suprato, kas jis toks.

– Šuniukas! – sucypė ji.

Ir ėmė rūpintis padarėliu. Ištraukė jį iš narvo, priglaudė prie krūtinės ir su misionierės meile sugebėjo į sutinusį ir perdžiūvusį snukelį įpilti vandens. Šuniuko niekas nebuvo šeręs nuo to laiko, kai kapitonas Longfeldas, kuris, kaip visi anglai, geriau elgiasi su gyvuliais negu su žmonėmis, padėjo jį tarp daiktų. Kol šunelis gyveno laive šalia savo mirštančio šeimnininko, kapitonas jį penėdavo iš rankos ir išvesdavo pasivaikščioti po denį, ap-

dovanodamas dėmesiu, kurio gailėjo Markui, tačiau ant tvirtos žemės su šuneliu elgėsi kaip su bagažu. Tapusi padarėlio motina, niekam nespėjus jos nuo šios abejotinos pareigos atkalbėti, Klara jį bemat išgydė. Po keleto dienų, atslūgus lavono atsiradimo ir dėdės Marko laidotuvių suirutei, Severas dukters rankose pastebėjo plaukuotą gyvį.

– Kas čia dabar? – paklausė.

– Barabas, – atsakė Klara.

– Atiduok jį sodininkui, tegul nudaigoja. O tai užkrės kokia nors liga, – paliepė Severas.

Tačiau Klara jį jau buvo prisijaukinusi.

– Jis mano, tėti. Jei iš manęs jį atims, prisiekiu, nustosiu kvėpuoti ir mirsiu.

Taip šunelis liko namuose. Netrukus pradėjo visur lakstyti, draskyti užuolaidų kutus, kilimus ir graužti baldų kojias. Greitai atsigavęs, ėmė sparčiai augti. Jį išmaudžius paaiškėjo, jog šunelis juodas, kampuota galva, labai ilgomis letenomis ir trumpo plauko. Nana pasiūlė jam pakirpti uodegą, kad taptų panašus į veislinį šunį, tačiau Klara taip įsiuto dėl šitokio pasiūlymo, jog jai prasidėjo astmos priepuolis, ir niekas daugiau apie tai ne užsiminė. Barabui liko sveika uodega, po kiek laiko ji išaugo ilga kaip golfo lazda ir nevaldoma plakdavosi nuo stalų šveisdama porceliano indus ir trunkydama lempas. Jo veislė buvo nežinoma. Neturėjo nieko bendra su gatvėmis slankiojančiais šunėkais, o dar mažiau – su grynaveisliais šunimis, auginamais aristokratiškose šeimose. Veterinaras nemokėjo pasakyti, iš kur jis galėtų būti kilęs, tad Klara nusprendė, jog būsiąs atvykęs iš Kinijos, nes didžioji dėdės daiktų dalis susidėjo iš šio tolimo krašto atminų. Jo augimui nebuvo galo. Per šešis mėnesius jis užaugo sulig avimi, o kai suėjo vieni metai, didumu prilygo kumeliukui. Nelaimingoji šeima spėliojo, kiek jis dar augs, ir ėmė abejoti, ar čia tikrai šuo, gal koks nors nuošaliame pasau-

lio krašte dėdės sugautas egzotiškas žvėris, ko gero, plėšrūnas. Nivėja žiūrėdavo į jo krokodiliškas letenas, smailius dantis, ir motinos širdis drebėdavo nuo minties, kad šis žvėris vienu krimstelėjimu galėtų nutraukti galvą suaugusiam žmogui, jau nekalbant apie vaiką. Tačiau Barabas jokių plėšrumo požymių nerodė. Priešingai, žaisdavo tarsi kačiukas. Miegodavo apglėbęs Klarą jos lovoje, galvą padėjęs ant plunksnų pagalvio ir iki kaklo apklotas, nes dažnai sušaldavo, o vėliau, kai lovoje nebetilpo, išsitiesdavo šalia ant grindų ir savo arklišką snukį atremdavo į mergaitės ranką. Niekas nebuvo girdėjęs jo lojant ar urzgiant. Buvo juodas ir tylus lyg pantera, mėgo kumpį ir cukruje konservuotus vaisius, o kai atvykdavo svečių ir šeimnininkai pamiršdavo jį uždaryti, slapčiomis įslinkdavo į valgomąjį ir pasivaikščioldavo aplink stalą, kuo grakščiausiai nuo jo nutraukdamas savo mėgstamiausius sumuštinis, nė vienam iš svečių nedrįstant sukliudyti. Nors buvo romus kaip mergelė, Barabas keldavo siaubą. Jam išėjus į gatvę, pardavėjai tuojau išlakstydavo, o vieną kartą jo pasirodymas išgąsdino prie pieno stovinčių moterų eilę; pasibaidęs arklys nudūmė vartydamas ant grindinio stovinčius pieno kibirus. Severui teko atlyginti nuostolius, tad jis paliepė šunį uždaryti kieme, bet Klarą vėl ištikio nervinis priepuolis, ir sprendimas buvo atidėtas neribotam laikui. Dėl žmonių fantazijos bei neišmanymo, kokios veislės jis galėtų būti, Barabui buvo priskirta mitologinių savybių. Žmonės pasakojo, kad jis tebeauga ir jei plėšrūno niekas nesutramdys, netrukus taps kupranugario dydžio. Manė, kad jis yra šuns ir kumelės mišinys, kad vieną dieną jam gali išaugti sparnai, ragai ir kad jis, tarsi koks slibinas, gali imti spjaudyti siera lyg tie žvėrys, kuriais Rosa siuvinėja begalinę staltiesę. Kai nusibodo rinkti porcelianinių indų šukes ir klausytis gandų, kaip šviečiant mėnuliui jis virstąs vilku, Nana griebėsi to paties būdo, kurį anksčiau pritaikė papūgai, tačiau per didelis žuvų taukų

kiekis šuns nenumarino, o tik keturioms dienoms paleido jam vidurius, dėl ko jis nuo viršaus ligi apačios apdergė visą namą ir jai pačiai teko tai kuopti.

Sunkūs buvo laikai. Aš tuomet turėjau dvidešimt penkerius metus, tačiau atrodė, kad mažai beliko gyvenimo ateičiai užsitikrinti ir trokštamai padėčiai išsikovoti. Dirbau kaip arklys ir prisėsdavau pailsėti tik nugaluotas sekmadienio nuobodulio; tada jausdavau, kaip prarandu brangias akimirkas ir kaip kiekviena laisva valandėlė mane amžinai nutolina nuo Rosos. Gyvenau kasykloje, iš lentų sukaltame namiūkštyje cinkuotos skardos stogu, kurį pasistačiau pats, kelių darbininkų padedamas. Sukroviau savo daiktus vieninteliame kambare.